

HAN KANG

NE
RASTAJEMO SE

S korejskog prevela:

Jana Milosavljević

Čarobna
knjiga

PRVI DEO
PTICA

1.

Kristali

Sneg je provejavao.

Ravnica na kojoj sam se nalazila sa jedne strane vodila je ka nižem brdu. Hiljade crnih trupaca bilo je posađeno širom padine, počevši od obronaka pri vrhu, duž celog nagiba, sve do samog podnožja brda. Debla su se razlikovala u visini, poput ljudi različitih godina, a bila su debljine otprilike kao pragovi na železničkim šinama. Ipak, nisu bila ravna poput drveta na pragovima šina, već pomalo nakrivljena i savijena, te su uistinu podsećala na hiljade muškaraca, žena i iznurene dece, ramena povijenih pod snegom.

Je li ovo groblje? Zapitala sam se.

Jesu li sva ova stabla nadgrobni spomenici?

Snežne pahulje nalik na kristale soli nastanile su se na presecima crnog drveća posečenih krošnji. Koračala sam između tih trupaca i nadgrobni humki koje su ležale iza njih. Odjednom sam se zaustavila shvativši da već neko vreme patikama gazim vlažno tlo. Čudno, pomislila sam, a voda mi je već dosežala do gležnjeva. Okrenula sam se. Nisam mogla da verujem svojim očima. Linija horizonta na kraju ravnice nije bila nebo, već more. Plima je nadolazila.

Posve nesvesno, izustila sam:

Zašto bi iko na ovakvom mestu napravio groblje?

Plima je nadirala sve brže. Jesu li su se plima i oseka ovako smenjivale svakoga dana? Da li je more sa sobom odnelo kosti iz grobova u podnožju ostavivši iza sebe samo prazne humke?

Vremena nije bilo. Nije bilo spasa za grobove koji su već bili pod vodom, ali morala sam da premestim kosti sahranjene bliže vrhu brda. I to pre nego što ih voda dosegne. Sada. Odmah. Ali kako? Kraj mene nema nikoga. A nemam ni lopatu. Kako da izmestim sve ove grobove? Ni sama ne znajući šta da uradim, trčala sam između crnih stabala presecajući vodu koja mi je u nekom trenutku dosegla do kolena.

Kada sam otvorila oči, još se nije razdanilo. U mračnoj sobi nije bilo ni ravnice pokrivene snegom, ni crnih stabala, ni nadiruće plime. Neko vreme sam zurila kroz prozor, a zatim ponovo zatvorila oči. Shvativši da je u pitanju bio još jedan san o tom gradu, prekrila sam oči hladnim dlanovima i nastavila da ležim.

Bilo je leto 2014. godine, skoro dva meseca nakon što sam objavila knjigu o masakru u tom gradu¹, kada sam prvi put sanjala taj san. Tokom četiri godine koje su usledile, nikada nisam posumnjala u njegovo značenje. Tek prošlog leta mi se po prvi put javila misao da to možda i nije bio slučaj. Da je možda moj ishitren i posve intuitivan zaključak zapravo bio zabluda, ili pak isuviše olako shvatanje nečeg dubljeg.

¹ Aludira se na grad Gwangju – grad u Južnoj Koreji u kome su se u periodu između 18. i 27. maja 1980. godine dogodili masovni protesti inicijalno predvođeni studentima, kojima su se pridružili građani svih slojeva društva zahtevajući demokratizaciju zemlje nakon što su vojne vlasti uvele vanredno stanje i ratno zakonodavstvo. Državne snage su ugušile proteste brutalnošću, što je za rezultat imalo pokolj običnih građana. Knjiga *Dečak dolazi*, autorke Han Kang, zasnovana je na tom događaju. (Prim. prev.)

Bližio se dvadeseti dan kako tropske noći nisu prestajale. Kao i obično, ležala sam u dnevnoj sobi ispod pokvarenog klima-uređaja i vapila za snom. Već nebrojeno puta sam se istuširala hladnom vodom, ali čak i dok sam ležala na golom parketu, moje telo obliveno znojem nije se hladilo. Negde oko pet izjutra, osetila sam da je vrelina počela da popušta. Bio je to tek kratkotrajni blagoslov, s obzirom na činjenicu da je sunce izlazilo već kroz trideset minuta. I taman kada sam osetila da me polako hvata san – ne – u trenutku kada sam već skoro sasvim zaspala, ta ravnica mi se neverovatnom brzinom uvukla pod kapke. Sneg rasut preko hiljada crnih trupaca, svetlucave snežne pahulje poput soli nagomilane povhr debala bez krošnji – sve mi je bilo pred očima jasno kao dan.

Ne znam zašto, ali u tom trenutku telo je počelo da mi podrhtava. Drhtaji su bili poput jecaja, kao da prethode suzama, ali suze mi nisu navirale na oči, niti je ijedna potekla. Da li bih onda to stanje mogla nazvati strahom? Anksioznošću, jezom, iznenadnim bolom? Ne, bilo je to ledeno otrežnjenje od kojeg su mi cvokotali zubi. Osećaj da je ogroman nevidljivi nož – teško gvozdeno sečivo koje ljudska ruka ne bi mogla da podigne – lebdeo u vazduhu, uperen u moje telo. A ja sam ležala zureći u njega.

Tada mi je po prvi put palo na um da ono modro more što nadire i preti da proguta kosti pod humkama možda nije imalo veze sa masakriranim ljudima i vremenom nakon toga. Možda je to bilo moje lično proročanstvo. Možda mi je to mesto, sa potopljenim grobovima i nemim nadgrobnim spomenicima, unapred ispredalo priče o mom preostalom životu.

Upravo o ovom trenutku, dakle.

Tokom četiri godine između one prve noći kada sam usnila taj san i tog letnjeg svitanja, doživela sam nekoliko rastanaka. Neki su bili moj izbor, a za neke nisam ni sanjala da dolaze i dala bih sve na svetu samo da sam mogla da ih sprečim. Ukoliko negde na nebesima ili u podzemnom svetu zaista postoji ogromno ogledalo koje pomno prati i beleži svaki korak svakog čoveka, kao što mnoge drevne religije propovedaju, protekle četiri godine mog života zabeležene tu ličile bi na nešto poput puža koji izvlači svoje telo iz ljušture i puzi unapred duž oštrice noža. Telo koje želi da živi. Telo probadano i rasecano. Telo koje se opire, privija, visi. Telo koje kleči. Telo koje preklinje. Telo iz kojeg neprestano nešto curi – nešto neznano, možda krv ili gnoj ili suze.

Sve te muke završile su se u kasno proleće ove godine, i tada sam prešla u iznajmljeni stan smešten u zgradi sa spoljnim hodnikom u predgrađu Seula. Još uvek mi nije bilo potpuno doprlo do svesti da više nemam ni porodicu o kojoj brinem niti posao na koji odlazim. Dugi niz godina istovremeno sam zarađivala za život i starala se o porodici. To su mi bili prioriteti, te sam nalazila vremena za pisanje tako što bih uzimala sebi od sna, potajno se nadajući da će mi jednog dana biti darovano dovoljno vremena da mogu da pišem koliko mi duša želi. Međutim, od tada, svaki vid takve čežnje iščezao je iz mene.

Ostavila sam sve stvari onako kako su ih radnici iz agencije za selidbe nabacali bez reda, i sve do jula većinu vremena provela sam ležeći u krevetu, premda gotovo da nisam spavala. Nisam kuvala. Nisam izlazila iz stana. Živela sam na vodi i malo pirinča i belog kimčija² koje sam poručivala preko interneta, a kada bi naišla migrena praćena grčevima u želucu, sve što bih unela u

² Kimči je tradicionalni korejski prilog jelima napravljen od raznih vrsta fermentisanog povrća. Najčešće je u pitanju kupus sa ljutom paprikom i drugim začinima, dok je beli kimči njegova blaža, neljuta verzija. (Prim. prev.)

sebe završavalo je u ve-ce šolji. Testament sam već napisala jedne od tih noći. Pismo je otpočinjalo rečenicom: Molila bih da završite nekoliko stvari u moje ime. Ukratko sam navela u kojoj se fioci nalazi kutija sa mojim bankovnim knjižicama, polisama osiguranja i ugovorom o zakupu stana. Naznačila sam kako želim da se raspodeli novac koji ostavljam – koliko da se utroši za koju svrhu i kome da pripadne ono što preostane. Ipak, mesto na papiru rezervisano za primaoca, onoga koji bi uslišio moje molbe, ostalo je prazno. Nisam bila sigurna kome bih smela da nametnem takav teret. Pokušala sam da dodam rečenicu zahvalnosti i izvinjenja onome ko bi se prihvatio tog posla, napomenula i koliko konkretno iznosi kompenzacija za trud, ali ime primaoca još uvek nisam uspela da napišem.

Ono što me je naposletku podiglo iz kreveta u kojem nisam mogla da zaspim, ali iz kojeg isto tako nisam mogla ni da ustanem, bilo je osećanje odgovornosti prema tom nepoznatom primaocu. Počela sam da sređujem stan, misleći na nekoliko poznanika, mogućih kandidata koji bi se pobrinuli za poslove koji ostaju iza mene. Morala sam da se otarasim gomile praznih plastičnih flaša vode iz kuhinje, svih mojih nepotrebnih stvari, poput odeće i posteljine, koje bi nekome postale samo dodatna obaveza, kao i dnevnika i svezaka sa mojim spisima. U ruke sam uzela prve svežnjeve smeća, nazula patike prvi put nakon dva meseca i otvorila vrata od stana. Popodnevni zraci letnjeg sunca, koje kao da sam posmatrala prvi put u životu, preplavljivali su hodnik sa zapadne strane zgrade. Spustila sam se liftom i prošla pored prostorija čuvara zgrade u prizemlju. Zakoračila sam u dvorište stambenog kompleksa, i dok sam gazila preko prostranog platoa, preplavio me je osećaj da sam u tom trenutku ja svedok nečega.

Sveta u kojem ljudi žive. Vremenskih prilika tog dana. Vlažnosti vazduha i sile gravitacije.

Vratila sam se u stan i, umesto da napravim novi svežanj od preostalih gomila stvari u prepunoj dnevnoj sobi, skrenula sam ka kupatilu. Ušla sam pod tuš ne skidajući odeću, pustila vruću vodu i sela. Još uvek pamtim osećaj svega što su moja čula tada percipirala. Pamtim osećaj pločica pod mojim skvrčenim stopalima, pare koja mi oduzima dah, mokre pamučne košulje koja mi slepljena visi s leđa; osećaj mlazeva vrele vode na šiškama izraslim do ispod očiju kako se prelivaju preko brade, niz grudi, duž stomaka.

Izašla sam iz kupatila, svukla mokru odeću, a potom iz gomile stvari koju još nisam bacila izvukla nešto iole pristojnog izgleda i obukla se. Presavila sam dve novčanice od po deset hiljada vona nekoliko puta, stavila ih u džep i izašla iz stana. Odšetala sam do restorana koji prodaje pirinčanu kašu³, zavučenog iza obližnje stanice metroa, i naručila pirinčanu kašu sa pinjolima jer je delovala najblaža za stomak. Dok sam polako jela vrelu kašu, sa druge strane staklenog izloga prolazili su ljudi. Njihova tela delovala su mi tako krhko, kao da bi se mogla rasprsnuti pri najmanjem dodiru. Tada sam shvatila koliko je život lako uništiv. Koliko se lako to meso, ti organi, kosti i život sam po sebi mogu tek tako slomiti, prekinuti. Jednim jedinim izborom.

I tako me je smrt zaobišla. Baš kao neki asteroid za koji se prognoziralo da će se sudariti sa Zemljom, ali koji je, usled neznatne greške u uglu putanje, prošao mimo nje. Neumoljivom brzinom, bez trunke kajanja i oklevanja.

³ Pirinčana kaša, na korejskom „duk”, vrsta je slane kaše od pirinča koja u sebi može sadržati razne sastojke – povrće, meso, ribu, morske i orašaste plodove. Važi za lagan obrok, te je Korejci najčešće jedu kada imaju problema sa stomakom i, uopšte, kada su bolesni. (Prim. prev.)

Nisam se pomirila sa životom, ali sam morala ponovo da živim.

Nakon dva meseca gotovo potpune izolacije i granične gladi, osećala sam da mi je telo izgubilo dosta mišićne mase. Kako bih prekinula začarani krug migrena, grčeva u želucu i analgetika sa visokim sadržajem kofeina, morala sam redovno da jedem i da se krećem. Međutim, pre nego što sam uspela da se uopšte potrudim da tako nešto sprovedem u delo, letnje vreline su počele. Prvog dana kada je dnevna temperatura premašila prosečnu temperaturu ljudskog tela, pokušala sam da uključim klima-uređaj koji je prethodni stanar ostavio i otkrila da je pokvaren. Jedva sam uspela da stupim u kontakt sa serviserima klima-uređaja jer su sve linije bile zauzete, samo da bih dobila odgovor da, zbog preopterećenosti usled ekstremnih vremenskih uslova, mogu da dođu tek krajem avgusta. Ista situacija je bila i sa pokušajem kupovine novog uređaja.

Mudra odluka u takvim okolnostima bila bi pronaći bilo kakav klimatizovani prostor u kome bih mogla da boravim, ali sam želela da izbegnem kafiće, biblioteke, banke i slična mesta gde se okupljalo mnoštvo ljudi. Zato, sve što sam mogla da učinim bilo je da ležim priljubljena leđima uz pod dnevne sobe pokušavajući da nekako spustim telesnu temperaturu, da se što češće tuširam hladnom vodom kako bih izbegla začepljenje znojnih žlezda i toplotni udar, i da oko osam uveče, kada bi se usijani asfalt malo rashladio, izađem iz stana, pojedem činiju pirinčane kaše i vratim se. U klimatizovanom prostoru restorana bilo je nestvarno prijatno. Usled razlike u temperaturi iznutra i spolja, kao i vlažnosti vazduha napolju, stakleni izlog zamaglio se kao da je zima, a sa njegove druge strane, niz ulice su se slivale reke ljudi na putu kući, opremljenih malim ručnim ventilatorima

uperenim više grudi. Preplavili su trotoare na kojima letnja žega, uporna poput večnosti, nije popuštala, i na kojima bih im se, nedugo potom, i ja pridružila.

I tako sam jedne od tih noći, vraćajući se kući iz restorana nakon pojedene kaše, stajala na semaforu kada me je zapahnuo vruć vetar uskovitlan sa užarenog asfalta. Moram nastaviti pismo, pomislila sam. Ne, moram ga napisati iz početka. Ono pismo koje sam na koverti trajnim markerom naslovila kao „Testament”. Čijeg primaoca nisam odabrala. Morala sam ga iznova sastaviti. Na potpuno drugačiji način.

Da bih to učinila, morala sam da razmislim.

Kada je sve počelo da se ruši?

Gde se put račvao?

Koji procep i koji spoj su doveli do kritične tačke?

Iskustvo nas uči da neki ljudi u času odlaska izvlače iz korica najoštriji nož koji poseduju. Biraju ga da nas zaseku tamo gde smo najtanji, jer su nam bili dovoljno bliski da tačno znaju gde je to.

Ne želim da živim život kao neko napola urušen. Kao ti.

Odlazim od tebe jer želim da živim.

Da živim život punim plućima.

Noćne more su počele u zimu 2012. godine, dok sam iščitavala materijale spremajući se da napišem tu knjigu. U početku to su bili snovi ispunjeni neposrednim nasiljem. Bežala sam od

vazdušno-desantnih jedinica i srušila se kada me je jedan od vojnika pendrekom udario po ramenu. Ne sećam se lica vojnika koji me je šutnuo nogom u bok prevrnuvši me na leđa. U sećanju mi je ostao samo trzaj mog tela onog trenutka kada je, stežući pušku obema rukama, svom snagom zabio bajonet u moja prsa.

Nisam želela da svojim mračnim mislima utičem na porodicu – posebno ne na ćerku – te sam iznajmila radnu sobu na petnaest minuta hoda od kuće. Pisanje je bilo rezervisano samo za taj prostor i plan je bio da se, čim bih iz njega izašla, jednostavno vratim svom uobičajenom životu. Soba je bila na prvom spratu kuće od cigala sagrađene osamdesetih godina prošlog veka koja više od trideset godina gotovo da nije bila renovirana. Kupila sam belu boju na bazi vode i prefarbala gvozdена vrata puna ogrebotina, a na drveni prozorski okvir, toliko iskrivljen od starosti da su na krajevima već bile vidljive pukotine, stavila sam šal pričvršćen pribadačama umesto zavese. Danima kad sam imala predavanja, u radnoj sobi bih provodila jutro, od devet do podne, dok bih danima kada ih nije bilo ostajala do pet po podne čitajući građu i zapisujući beleške.

Kao i obično, ujutru i uveče spremala sam obroke i jela sa porodicom. Trudila sam se da što više razgovaram sa ćerkom, koja je baš tada krenula u peti razred i suočavala se sa svim novim izazovima koje to donosi. Međutim, senka te knjige nadvijala se nada mnom i u svim tim ličnim trenucima, cepajući me napola. I u onim najkraćim trenucima, kada bih uključivala ringlu na gasnom šporetu i čekala da voda u šerpi proključa ili posmatrala tofu umočen u razmućeno jaje kako u tiganju postaje zlatnožut sa obe strane.

Put do radne sobe pratio je tok potoka. Jedan deo vodio je kroz guste drvorede, a potom je, nakon nizbrdice, put naglo

izbijao na potpunu čistinu. Morala bih da prođem tih tristotinak metara otkrivene staze kako bih stigla do platoa ispod mosta, koji su mnogi koristili i kao stazu za rolere. Taj deo puta gde mi je telo bilo nezaštićeno i izloženo uvek mi se činio beskrajno dug jer sam mogla da zamislim snajperiste na krovovima zgrada s druge strane jednosmerne ulice kako upiru nišane ka prolaznicima. Naravno, bila sam svesna da je to samo moja iracionalna anksioznost.

Bilo je kasno proleće 2013. godine. Ja sam sve lošije spavala i disanje mi je postajalo sve pliće – „Zašto dišeš tako?“, prigovorila mi je jednom prilikom ćerka. Oko jedan ujutru, trgla sam se iz košmara i, odustavši od pokušaja da ponovo zaspim, izašla iz stana da kupim flašu vode. Dok sam čekala da semafor promeni boju, iako to nije imalo mnogo smisla jer u okolini nije bilo ni ljudi ni automobila, posmatrala sam bleštavi izlog supermarketa koji je radio dvadeset i četiri časa kako svetli sa druge strane dvosmerne ulice ispred zgrade. Prenuvši se iz misli, odjednom sam ugledala tridesetak muškaraca kako koračaju jedan iza drugog duž trotoara ne ispuštajući nikakav zvuk. Bili su dugokosi i obučeni u rezervističke uniforme, sa puškama prebačenim preko ramena, ali njihov stav i kretanje nisu delovali ni najmanje vojnički, naprotiv, kretali su se kao umorna deca na izletu koja tromo prate kolonu ispred sebe.

Kada osobi koja već dugo nije utonula u dubok san i koja neprestano klizi između jave i košmara pred očima izroni prizor koji prkosi zdravom razumu, prva reakcija će vrlo verovatno biti sumnja u sopstvenu percepciju. Da li ja ovo zaista vidim? Je li i ovo deo košmara? Koliko uopšte mogu da verujem svojim čulima?

Kao da je neko pritisnuo dugme za isključivanje zvuka, obavijeni tišinom skretali su u mrak na raskrsnici, a ja sam nepomično posmatrala njihove neme siluete otpozadi dok svi

do jednog nisu nestali bez traga. Nije bio san. Nisam se osećala ni najmanje pospano. Nisam bila popila ni kap alkohola. Ali u tom trenutku nisam verovala svojim očima. Pomislila sam da su možda bili u pitanju rezervisti na noćnom maršu, na povratku u vojni kamp za koji sam znala da se nalazio u kvartu Nekok, s druge strane planine Umjonsan. Međutim, ako je zaista to bilo posredi, to bi značilo da su, u gluvo doba noći, prešli nekih desetak kilometara kroz mračne gore i stigli ovde u jedan posle ponoći. Nije mi bilo poznato da li takav vid treninga uopšte postoji. Sutradan ujutru poželeva sam da nazovem nekoga od poznanika, bilo koga ko je služio vojsku, i da pitam postoji li, ali nisam to učinila. Nisam želela da zvučim čudno – istinu zboreći, i sama sam se osećala čudno – i zato, sve do dana današnjeg, nikome nisam rekla ni reč o toj noći.

Rame uz rame sa nepoznatim ženama, držale smo se za ruke i pomagale njihovoj deci i jedna drugoj dok smo se spuštale niz unutrašnjost bunara. Verovale smo da ćemo dole biti bezbedne. Ali onda, bez ikakvog upozorenja, iz otvora bunara sručila se kiša metaka. Žene su privile decu uza se, skrivajući ih u naručju. Mislile smo da je bunar odavno presušio, ipak, sa dna je navirala voda pomešana sa rastinjem, lepljiva poput rastopljene gume. Nadolazila je da proguta naše krike i upije našu krv.
